

**საბანკო გარანტიის არასათანადო გაგება
თუ პროპრინციპალურობის პრიორიტეტი**

დავით ათაბეგაშვილი*

რეზიუმე

საგარანტიო თანხის ანგარიშსწორების წესთან დაკავშირებით, თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 2015 წლის 17 თებერვლის №28/3772-14 გადაწყვეტილებით, სასამართლოს მიერ განვითარებული მსჯელობა, საქართველოში მოქმედ უახლოეს სასამართლო პრაქტიკას წარმოადგენს. აღნიშნული გადაწყვეტილებით, სააპელაციო ინსტანციამ გააუქმა თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2014 წლის 25 აპრილის გადაწყვეტილება და შემოგვთავაზა საბანკო გარანტიის შინაარსის, საგარანტიო თანხის გადახდის წესის, საგარანტიო ვალდებულების დამოუკიდებლობისა და გარანტის პასუხისმგებლობის ფარგლების სრულიად განსხვავებული განმარტება.

მიუხედავად იმისა, რომ საქართველო არ მიეკუთვნება პრეცედენტული სამართლის სისტემის მქონე ქვეყანათა რიცხვს, მოსამართლეების მიერ აღნიშნული გადაწყვეტილებით გათვალისწინებული განმარტებების, ანალოგიური შინაარსის სასამართლო დავების განხილვისას გაზიარების შემთხვევაში, შესაძლოა საფრთხე შეექმნას სწორი სასამართლო საგარანტიო პრაქტიკის ჩამოყალიბებას. მიმაჩნია, რომ მოცემული გადაწყვეტილება აუცილებლად უნდა შედარდეს საერთაშორისო საგარანტიო პრაქტიკას და მოქმედ რეგულაციებს.

სტატიის მიზანია თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 2015 წლის 17 თებერვლის №28/3772-14 გადაწყვეტილების სამართლებრივი ანალიზი. ამისთვის, სასამართლო გადაწყვეტილებით გათვალისწინებული მსჯელობა შედარებულია სართაშორისო საგარანტიო კანონმდებლობასთან, საერთაშორისო უნიფიცირებულ წესებთან და პრაქტიკასთან, ბენეფიციარის მიერ საგარანტიო თანხის გამოთხოვისა და გარანტის მიერ საგარანტიო ვალდებულების შესრულების წესთან დაკავშირებით. სტატიის

* ნიუ ვიჟენ უნივერსიტეტის დოქტორანტი.

მთავარ ამოცანას წარმოადგენს კითხვაზე პასუხის გაცემა, თუ რამდენად შეესაბამება 2015 წლის 17 თებერვლის №28/3772-14 საერთაშორისო გადაწყვეტილებით შემოთავაზებული სასამართლოსეული პოზიცია საგარანტიო სტანდარტებს. აღნიშნული გადაწყვეტილებით, საბანკო გარანტიის შინაარსი არასათანადოდაა გაგებული, თუ ქართული სასამართლო უფრო მეტად იცავს პრინციპალის ინტერესებს, ვიდრე საგარანტიო ურთიერთობის სხვა დანარჩენი მონაწილეების, ბენეფიციარისა და გარანტისას.

სტატიის აქტუალურობას განაპირობებს ის ფაქტი, რომ საქართველოს არა აქვს მოქმედი სრულყოფილი საკანონმდებლო რეგულაციები, საგარანტიო თანხის გადახდის წესთან და გარანტის პასუხისმგებლობის ფარგლებთან მიმართებაში. კერძოდ, აღნიშნულ საკითხებთან დაკავშირებით, ბუნდოვანებით ხასიათდება საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის მე-5 თავის შესაბამისი მუხლები, რაც იძლევა მათი არაერთგვაროვნად განმარტების შესაძლებლობას. ამასთან, საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ გაიზიარა თბილისის სააპელაციო სასამართლოს მიდგომა და 2016 წლის 10 მარტის №ას-396-376-2015 განჩინებით ძალაში დატოვა სააპელაციო ინსტანციის 2015 წლის 17 თებერვლის №28/3772-14 გადაწყვეტილება.

1. საბანკო გარანტიის შინაარსისა და მიზნის გაიგივების პრობლემა

საბანკო გარანტია შესაძლებელია მიზნობრივად განსხვავებული სახის ძირითადი ვალდებულებების უზრუნველყოფას ემსახურებოდეს. იგი გვევლინება როგორც პრინციპალის მიერ აუქციონში მონაწილეობის, ბენეფიციარისადმი ნაკისრი სახელშეკრულებო ვალდებულების, გაცემული საავანსო თანხის ხელშეკრულების შესრულების უზრუნველსაყოფად გამოყენების, სატენდერო პირობების შესრულების, გადახდის ვალდებულების და ბენეფიციარის მიმართ პრინციპალის მიერ ნაკისრი სხვა სახის ვალდებულებების შესრულების უზრუნველყოფის საშუალებად. მაგრამ უზრუნველყოფილი ვალდებულებების შინაარსობრივი განსხვავებების მიუხედავად, საკუთარი დანიშნულებიდან გამომდინარე, ყველა სახის საბანკო გარანტიის არსებით და საბოლოო მიზანს წარმოადგენს ძირითადი სამართლებრივი

ურთიერთობის ფარგლებში, პრინციპალის მიერ ბენეფიციარისადმი ნაკისრი ვალდებულების უზრუნველყოფა.

საბანკო გარანტიის შინაარსს განაპირობებს მისი შესრულების წესი. მიზნობრიობის მიუხედავად, საბანკო გარანტია შინაარსის მხრივ შეიძლება იყოს მხოლოდ უპირობო ან პირობითი. მარტივად შესასრულებელი, რა შემთხვევაშიაც ხდება საგარანტიო თანხით უპირობოდ ანგარიშსწორება და არ არის აუცილებელი პრინციპალის ვალდებულების დარღვევის დოკუმენტური მტკიცება. ასევე, რთულად შესასრულებელი, როდესაც მხარეები ანგარიშსწორების მიზნებისთვის შეთანხმებულნი არიან მოთხოვნით, ან მასზე თანდართული დოკუმენტაციით პრინციპალის მიერ ბენეფიციარის მიმართ ნაკისრი ვალდებულების დარღვევის დამტკიცებაზე.¹ შესაბამისად, საბანკო გარანტიის

¹ მაგალითად, თუ საბანკო გარანტიით უზრუნველყოფილია 2018 წლის 1 აპრილამდე X ბანკში, ბენეფიციარის N007 საბანკო ანგარიშზე პრინციპალის მიერ ძირითადი კონტრაქტით ნაკისრი, პირობითად 100,000 აშშ დოლარის ჩარიცხვის ვალდებულების შეუსრულებლობა და საგარანტიო თანხის გადახდის წინაპირობას წარმოადგენს მითითებული საბანკო ანგარიშის წარდგენით, ბენეფიციარის მიერ გარანტისთვის პრინციპალის ვალდებულების დარღვევის დამტკიცება, 1 აპრილის შემდეგ ბენეფიციარის მიერ წარდგენილი საბანკო ანგარიშიდან ამონაწერის საფუძველზე გარანტი იღებს გადაწყვეტილებას ანგარიშსწორების თაობაზე. მან არ უნდა მიმართოს ბანკს იმის გასარკვევად, თუ რამდენად შეესაბამება მისთვის წარდგენილი საბანკო ამონაწერი სინამდვილეს, ან რამდენად არის ამ ბანკის მიერ გაცემული. მაგრამ, თუ გარანტისთვის აშკარაა, რომ ბენეფიციარის მიერ წარდგენილი ამონაწერი არის N006 და არა N007 საბანკო ანგარიშიდან, მან გადახდა არ უნდა განახორციელოს. ასევე, თუ წარდგენილ ამონაწერში ჩანს ტრანსაქცია, რომელიც აშკარაა, რომ კომპიუტერული საშუალებით არის გადასწორებული და ტრანსაქციის გვერდით ნაშთში ასევე ხელოვნურად ნულოვანი მონაცემებია, გარანტს აქვს სრული საფუძველი, აღნიშნული მოცემულობა „fraud“-ად მიიჩნიოს და გამონაკლისის სახით თავი შეიკავოს საგარანტიო თანხის გადახდისგან. მაგრამ, არავითარ შემთხვევაში დამატებით არ იჭრება ძირითად ურთიერთობაში და არ ითავსებს გამომძიებელის ფუნქციას. მით უმეტეს, სააპელაციო ინსტანციაში განსახილველი სასამართლო დავის შემთხვევაში ანგარიშსწორება უნდა მომხდარიყო ყოველგვარი დოკუმენტაციის წარდგენის გარეშე. ხოლო სასამართლომ მიზანშეწონილად მიიჩნია ძირითადი ვალდებულების კვლევა და ბენეფიციარის მიერ პრინციპალისთვის დამატებითი 2-კვირიანი ვადის განუსაზღვრელობის საკითხის სამართლებრივი შეფასება.

მიზანი არ ახდენს გავლენას შინაარსობრივ მხარეზე და მხარეთა მიერ შეთანხმებულ შესრულების წესზე.

მოცემულ გარემოებებზე დაყრდნობით, ყოველგვარ იურიდიულ საფუძველს არის მოკლებული თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის შემდეგი განმარტება: „როგორც ეროვნულ, ასევე საერთაშორისო პრაქტიკაში დამკვიდრებული სამართლებრივი დეფინიციების შესაბამისად, საავანსო გადახდის გარანტიის (*Advance Payment Guarantee*) ძირითად მიზანს წარმოადგენს გაცემული ავანსის მიზანმიმართული გამოყენების უზრუნველყოფა მხარეთა შორის გაფორმებული ხელშეკრულების პირობების შესაბამისად“.²

აქ სასამართლო ავითარებს უსაფუძვლო მსჯელობას, რადგან მიიჩნევს, რომ საავანსო თანხის მიზნობრივად გამოყენებით საგარანტიო ვალდებულება შესრულებულად ითვლება. ხოლო აღნიშნული გარემოების შემდეგ, უსაფუძვლო ხდება ბენეფიციარის მოთხოვნა საგარანტიო თანხის მიღებასთან, ხოლო გარანტის მოქმედება საგარანტიო თანხის გადახდასთან დაკავშირებით.

ბენეფიციარს და პრინციპალს შორის გაფორმებული საბანკო გარანტიის შინაარსის მიხედვით, „მხარეებს შორის 2012 წლის 6 ივნისის საბანკო გარანტიის ხელშეკრულების საფუძველზე გაცემული საბანკო გარანტიით, ბენეფიციარს გარანტიის თანხის მოთხოვნის უფლება წარმოექმნებოდა იმ შემთხვევაში, თუ ბენეფიციარი სრულად ჩარიცხავდა პრინციპალის ანგარიშზე ხელშეკრულებით გათვალისწინებულ საავანსო თანხას და ამავდროულად პრინციპალი დაარღვევდა ხელშეკრულებას“.³

მაშინ, როდესაც საგარანტიო პირობის დადგომისას გარანტმა მართებულად დააყენა მოთხოვნა. სწორედ იმ ფასეულობებს ემსახურება საბანკო გარანტია, რომ პრინციპალის მიერ ვალდებულების შეუსრულებლობის შემთხვევაში, მის მიმართ სამართლებრივი მოქმედებების განხორციელების გარეშე მიიღოს ბენეფიციარისგან საგარანტიო თანხა. მოცემული ქეისის დეტალური ანალიზი და შინაარსობრივ თუ მიზნობრივ უსწორობებზე ხაზგასმა, წინამდებარე სტატიით არის განხორციელებული, საერთაშორისო კანონმდებლობასთან და პრაქტიკასთან შედარებით კონტექსტში.

² თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 17 თებერვლის №28/3772-14 გადაწყვეტილება, 19.

³ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 17 თებერვლის №28/3772-14 გადაწყვეტილება, 7.

ნათელია, რომ ბენეფიციარს ჰქონდა პრინციპალისთვის საავანსო თანხის ჩარიცხვის ვალდებულება, ხოლო პრინციპალი ვალდებული იყო ბენეფიციარისგან მიღებული საავანსო თანხა გამოეყენებინა ძირითადი ხელშეკრულების შესასრულებლად. მოცემულ შემთხვევაში, პრინციპალის მიერ ვალდებულება შესრულებულად ჩაითვლებოდა არა ბენეფიციარისგან მიღებული საავანსო თანხის ძირითადი ხელშეკრულების შესრულების მიზნით გადარიცხვით, არამედ ძირითადი ხელშეკრულების იმ პირობების შესრულების შემთხვევაში, რაზედაც ძირითადი ურთიერთობის მონაწილე მხარეები იყვნენ შეთანხმებულნი. ასევე, მხარეები არ შეთანხმებულან საავანსო თანხის ჩარიცხვის პირობასა და პრინციპალის მიერ ხელშეკრულების დარღვევის ალტერნატივაზე. აღნიშნულიდან გამომდინარე, სასამართლოს მსჯელობას და „ან“ კავშირის გამოყენებას, განსახილველი საქმე უკვე არასწორი მიმართულებით მიჰყავს, რადგან ბენეფიციარისა და პრინციპალის ვალდებულებები ერთმანეთთან მჭიდროდ არის დაკავშირებული. ერთი მეორეს განაპირობებს და მათ შორის „ან“ კავშირის გამოყენება უკვე არსებითი შეცდომაა.

მოცემულ შემთხვევაში, ბანკს გაცემული აქვს უპირობო საავანსო გარანტია, რომლითაც უზრუნველყოფილ იქნა საავანსო თანხის მიზნობრივად განკარგვის შედეგად, პრინციპალის მიერ ბენეფიციარისადმი ნაკისრი ვალდებულების შესრულება. საავანსო თანხის გადახდის შინაარსს სწორედაც რომ წარმოადგენს ბენეფიციარის ინტერესი, პრინციპალისგან მიიღოს შესრულება და აღნიშნულის შემდეგ მას გადაუხადოს შესრულებული სამუშაოს დარჩენილი ნაწილი. ხოლო თუ პრინციპალი ვერ შეასრულებს ძირითად ვალდებულებას, გარანტისგან გამოითხოვოს მის მიერ ძირითადი ვალდებულების შესრულებისთვის გადახდილი საავანსო თანხა. შესაბამისად, მხოლოდ მიზნობრივად გამოყენების არგუმენტზე მითითება არ ანიჭებს სააპელაციო სასამართლოს პირველი ინსტანციის გადაწყვეტილების გაუქმების საფუძველს. საავანსო თანხის მიზნობრივად გამოყენების მიუხედავად, ამავდროულად სახეზე იყო პრინციპალის მიერ ძირითადი ვალდებულების შეუსრულებლობის ფაქტი, როგორც საგარანტიო თანხის გადახდის წინაპირობა. ამასთან, აღნიშნული საბანკო გარანტიის მიხედვით, ავანსის არამიზნობრივად გამოყენება ქმნის ძირითადი ვალდებულების დარღვევის შესაძლებლობას და ამ ურთიერთობის ფარგლებში ბენეფიციარის მიერ სააგარანტიო

თანხის მოთხოვნის საფუძველს. თუ საავანსო თანხა მიზნობრივად არ იქნა გამოყენებული, ბუნებრივია პრინციპალის მიერ ის ძირითადი ვალდებულება, რომლის შესრულებასაც მიზნობრივად ემსახურება საავანსო თანხა, ვერ შესრულდება. მაგრამ, საავანსო თანხის მიზნობრივად გამოყენება არ ნიშნავს, რომ პრინციპალი ძირითადი ვალდებულების შესრულებისგან თავისუფლდება. თუ მხარეებს შორის შეთანხმებულია თანხის მიზნობრივად გამოყენება, ძირითადი ვალდებულების შესრულების მიზნით და ავანსის გადარიცხვის მიუხედავად, მიზნობრივად გადარიცხული ავანსის საფუძველზე შეძენილი ტვირთი ბენეფიციარმა დათქმულ ვადაში ვერ მიიღო, მას წარმოეშობა საგარანტიო თანხის მიღების უფლება. შესაბამისად, მხოლოდ საავანსო თანხის მიზნობრივად გადარიცხვით პრინციპალს საგარანტიო პასუხისმგებლობა არ ეხსნება. საავანსო გარანტიის დანიშნულებას წარმოადგენს, გაცემული საავანსო თანხის გამოყენებით, პრინციპალის მიერ ბენეფიციარისადმი ნაკისრი ძირითადი ვალდებულების შესრულება. შესაბამისად, პრინციპალის მიერ ბენეფიციარის მიმართ ნაკისრი საგარანტიო ვალდებულება, ისევე როგორც საავანსო საბანკო გარანტიის პირობა, შესრულებულად არ ითვლება. მოცემულ შემთხვევაში, არ მომხდარა საბანკო გარანტიის დანიშნულების გაზიარება და შინაარსობრივი მხარის შესწავლა. შესაბამისად, უსაფუძვლოა სასამართლოს მიერ გარანტიის საავანსო ფორმაზე, როგორც გადაწყვეტილების არგუმენტაციაზე, მითითება.

ასევე, უსაფუძვლოა შემდეგი მსჯელობით სააპელაციო სასამართლოს მიერ აპელანტის პოზიციის გაზიარება: „განსახილველ შემთხვევაში, სარჩელის მოთხოვნა ემყარებოდა იმ გარემოებას, რომ მოპასუხემ გარანტიით გათვალისწინებული თანხა გასცა გარანტიის პირობების საწინააღმდეგოდ, რადგან სადავო საბანკო გარანტია უზრუნველყოფდა ავანსად ჩარიცხული თანხის დაცულობას და მის მიზნობრივად გახარჯვას, იგი არ წარმოადგენდა ხელშეკრულების შესრულების გარანტიას, რომელიც გამოყენებული იქნებოდა 4 ივნისის ძირითადი ხელშეკრულების საფუძველზე წარმოშობილი სხვა ნებისმიერი ზიანის, გარდა ავანსის თანხის დაკარგვისა, ანაზღაურების მოთხოვნისთვის“.⁴

⁴ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 17 თებერვლის №28/3772-14 გადაწყვეტილება, 7.

აღნიშნულთან დაკავშირებით, საბანკო გარანტიის სახელწოდება და მისი მიზანი არ ახდენს გავლენას მის შინაარსობრივ მხარეზე. მიუხედავად საბანკო გარანტიის სახელწოდებისა, ყველა ტიპის საბანკო გარანტიის ერთადერთ დანიშნულებასა და მიზანს, ბენეფიციარისადმი პრინციპალის მიერ ნაკისრი ვალდებულებების შესრულება წარმოადგენს. საბანკო გარანტიის არსიდან შორს დგას სააპელაციო სასამართლოს მსჯელობა. სასამართლოს პოზიციის თანახმად, იმის გამო, რომ გარანტს გაცემული ჰქონდა საავანსო გარანტია და სახეზე არ იყო ხელშეკრულების შესრულების გარანტია, ამიტომ მის დანიშნულებას ძირითადი სამართლებრივი ურთიერთობის ფარგლებში, პრინციპალის მიერ ნაკისრი ვალდებულების შესრულების უზრუნველყოფა არ წარმოადგენდა. საავანსო გარანტია, საკუთარი დანიშნულებით, სწორედაც რომ პრინციპალის მიერ ძირითადი ვალდებულების შესრულების მიზანს ემსახურება, ბენეფიციარის მიერ გაცემული საავანსო თანხის გამოყენებით.

კიდევ ერთხელ, სააპელაციო ინსტანციამ სახელწოდებით ერთმანეთისაგან გამიჯნა ხელშეკრულების შესრულებისა და საავანსო გარანტიები. მიიჩნია, რომ ძირითად ვალდებულებას მხოლოდ ხელშეკრულების შესრულების გარანტია უზრუნველყოფს და ძირითადი ვალდებულების შესრულებას სხვა სახის გარანტია, ამ შემთხვევაში საავანსო გარანტია არ ემსახურება. სასამართლომ საკუთარი პოზიციით ერთმანეთთან გააიგივა საბანკო გარანტიის სახელწოდება და მიზანი. აღნიშნა, რომ როგორც გარანტიის სახელწოდება, ასევე მისი მიზანი ადასტურებდა მის საავანსო დანიშნულებას. აღნიშნულზე დაყრდნობით, საავანსო თანხის მიზნობრივად განკარგვა ჩათვალა პრინციპალის ვალდებულების შესრულებად და საბანკო გარანტიით გათვალისწინებული საგარანტიო პირობა საფუძველდაკარგულად. აღნიშნული ცალსახად უსაფუძველო პოზიციას წარმოადგენს და ქმნის არასწორ საგარანტიო პრაქტიკის დამკვიდრების შესაძლებლობას. თუ გამოვალთ სასამართლოს მიერ გადაწყვეტილებით განვითარებული მსჯელობიდან, სატენდერო გარანტიის დანიშნულებაა, პრინციპალის ტენდერში მონაწილეობის უზრუნველყოფა და არა ბენეფიციარისადმი ნაკისრი სატენდერო პირობების შესრულება. ასევე, სააქციო გარანტიის მიზანია მხოლოდ პრინციპალის აუქციონში

მონაწილეობისა და არა ბე-ს თანხის გადახდის უზრუნველყოფა. აღნიშნული განმარტება მოკლებულია როგორც იურიდიულ საფუძვლებს, ასევე საერთაშორისო საგარანტიო პრაქტიკის სტანდარტებს. საბოლოოდ კი აზრს უკარგავს საბანკო გარანტიის ინსტიტუტს, როგორც საკუთარი დანიშნულებით ძირითადი ვალდებულების შესრულების უზრუნველყოფის საშუალებას.

2. დამოუკიდებელი საგარანტიო ვალდებულების ძირითად ურთიერთობაზე დამოკიდებულება

სასამართლო გადაწყვეტილების მიხედვით, „საავანსო გარანტიის პირობათა დარღვევად განხილულ უნდა იქნეს საავანსო თანხის არამიზნობრივი გამოყენება ან ხელშეკრულებით გათვალისწინებულ პირობათა იმგვარი დარღვევა, რომელიც ხელშეკრულებიდან გასვლას, პირვანდელი მდგომარეობის აღდგენასა და შესაბამისად, საავანსო თანხის დაბრუნებას იწვევს“.⁵

გარანტს არ შეიძლება ეკისრებოდეს ვალდებულება, რომ დაადგინოს ძირითადი ხელშეკრულების პირობათა იმგვარი დარღვევა, რომელიც ხელშეკრულებიდან გასვლას, პირვანდელი მდგომარეობის აღდგენასა და შესაბამისად, საავანსო თანხის დაბრუნებას იწვევს. გარანტი არ არის ძირითადი ვალდებულების დარღვევის შემფასებელი და დეტალების გამომძიებელი პირი. ამ ტვირთისგან როგორც უპირობო, ასევე პირობითი გარანტიის შეთხვევაში იგი გათავისუფლებულია. ავტონომიურობის პრინციპი საგარანტიო ვალდებულების ძირითად მახასიათებელს წარმოადგენს,⁶ რაც მნიშვნელოვანია, რომ რეალურად

⁵ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 17 თებერვლის №28/3772-14 გადაწყვეტილება, 19.

⁶ *Illegality as an exception to the autonomy principle of bank demand guarantees*, 347, *Kelly-Louw*, XL CILSA 2009; ასევე *ob. Bennett*, *Performance bonds and the principle of autonomy*, 1994 *Journal of Business Law* 574; *Ndekugri*, *Performance bonds and guarantees: construction owners and professionals beware* (November/December 1999) 125 *Journal of Construction Engineering and Management*, 432; *Ndekugri*, *Performance bonds and guarantees in construction contracts: a review of some recurring problems* (1999), 16 *International Construction Law Review*, 304–305; *Jack* in par 1.41, 21; *SITPRO's Report on the use of demand guarantees in the UK* (July 2003) ('SITPRO's Report'), 5, www.sitpro.org.uk, 5; *ABLU* 1998 n 14 above at 7 of the

განხორციელდეს პრაქტიკაში. იმ ფაქტის მიუხედავად, რომ საგარანტიო ვალდებულება წარმოიშობა ბენეფიციარსა და პრინციპალს შორის არსებული ძირითადი ვალდებულების უზრუნველსაყოფად, გარანტიის საფუძველზე წარმოშობილი ვალდებულებები არსებითად დამოუკიდებელია ძირითადი კონტრაქტის ვალდებულებებისგან, რომლებიც გარანტს არანაირად არ ეხება, არც ერთი ტიპის საბანკო გარანტიის შემთხვევაში.⁷ საგარანტიო პრაქტიკაში, უმეტესი გარანტიები წარმოადგენენ პირველივე მოთხოვნისას შესასრულებელი მოთხოვნის უზრუნველყოფის საშუალებებს, რომელთა ტექსტიც გათვალისწინებულია გარანტის ვალდებულება, პირველივე მოთხოვნისთანავე ბენეფიციარს გადაუხადოს საგარანტიო თანხა, პრინციპალის მიერ ძირითადი ვალდებულების დამტკიცების გარეშე.⁸ გარანტის ვალდებულებები შემოიფარგლება ბენეფიციარის მიერ პრეზენტირებული დოკუმენტაციის შეფასებით და ამ ვალდებულებებს არა აქვს პირდაპირი კვეთა ბენეფიციარსა და პრინციპალს შორის არსებული კონტრაქტის დეტალებთან. ისევე, როგორც კითხვაზე პასუხის გაცემის ვალდებულება, შესრულებული აქვს პრინციპალს ბენეფიციარის მიმართ ნაკისრი ვალდებულებები, ან დარღვეული აქვს თუ არა მოცემული ვალდებულებები.⁹ შესაბამისად, პირობითი საბანკო გარანტიის შემთხვევაშიც კი, გარანტი კისრულობს აბსოლუტურ ვალდებულებას, ბენეფიციარს გადაუხადოს საგარანტიო თანხა მხოლოდ და მხოლოდ საგარანტიო დოკუმენტით გათვალისწინებული პირობების შესაბამისად.¹⁰

article; ABLU 2002, 15. In *Union Carriage and Wagon Company Ltd v Nedcor Bank Ltd.*, 1996 CLR 724 (W), 731–732; ხაზი გაესვა იმ ფაქტს, რომ ავტონომიურობის პრინციპი ასევე გამოიყენება სარეზერვო აკრედიტივის და საბანკო გარანტიის შემთხვევაში (ასევე იხ. *Van Niekerk & Schulze*, 307).

⁷ იქვე, ციტ.: Guide to the URDG n 3 above at 17–18; SITPRO's Financial guide: demand guarantees (2007) ('SITPRO's Financial guide') www.sitpro.org.uk, 2-4.

⁸ იქვე, ციტ.: *Penn*, On-demand bonds – primary or secondary obligations? (1986) 4 *Journal of International Banking Law*, 224.

⁹ Illegality as an exception to the autonomy principle of bank demand guarantees, page 347, *Kelly-Louw*, XL *CILSA* 2009; ასევე იხ. *Owen*, *Engineering Ltd v Barclays Bank International Ltd* [1978] 1 QB 159 (CA) ([1978]).

¹⁰ იქვე.

მოცემულ შემთხვევაში სასამართლო ადგენს გარანტიისთვის ვალდებულებას, შეისწავლოს, თუ როგორი სახის ვალდებულების დარღვევას ჰქონდა ადგილი. აღნიშნული ცალსახად არ არის არამცთუ მარტივად შესასრულებელი, უპირობო საბანკო გარანტიის დამახასიათებელი ნიშანი, არამედ პირობითი გარანტიის შესრულების წესის ერთ-ერთი ელემენტიც კი. მით უმეტეს, რომ გარანტიისთვის სასამართლოს მიერ დაკისრებული ვალდებულება, საბანკო გარანტიის ტექსტით არ ყოფილა მხარეთა მიერ შეთანხმებული. საბანკო გარანტიის პირობები წარმოადგენს მხარეთა სამოქმედო არეალს. ასევე, გადაწყვეტილების მიღების პროცესში, სასამართლოსთვის მთავარ სახელმძღვანელოს. პირობითი საბანკო გარანტიის შემთხვევაშიც კი არ შეიძლება გარანტს დაეკისროს იმაზე მეტი პასუხისმგებლობა, რასაც მას საგარანტიო პირობები აკისრებს, „*Strict Compliance*“-ის სტანდარტის ფარგლებში.¹¹ ამგვარი საბანკო გარანტიის შემთხვევაშიც კი, გარანტი აფასებს მხოლოდ წარდგენილ დოკუმენტაციას და არა ბენეფიციარის მიერ პრინციპალისთვის ვალდებულების შესასრულებლად დამატებითი ვადის განსაზღვრის თუ არგანსაზღვრის ფაქტს. გარანტის პასუხისმგებლობა შემოიფარგლება მხოლოდ ბენეფიციარის მიერ წარდგენილი დოკუმენტაციის შესაბამისობის შემოწმებით საბანკო გარანტიის პირობებთან, თუ რამდენად დგინდება წარდგენილი დოკუმენტაციით ძირითადი ვალდებულების დარღვევის ფაქტი. ნებისმიერი დამატებითი გარემოების კვლევა, როგორც ანგარიშსწორების წინაპირობა, განსაკუთრებით ძირითად ვალდებულებაში შეჭრა, ცალსახად არანაირ კავშირში არ არის საგარანტიო თანხის გადახდასთან.¹² მოცემულ შემთხვევაში, სააპელაციო სასამართლოს მიერ ორმაგად არასწორად მოხდა გარანტის მოქმედების შეფასება, რადგან შესასრულებლად წარდგენილი მოთხოვნა გამომდინარეობდა უპირობო და არა პირობითი გარანტიის შინაარსიდან, რომლის შემთხვევაში გარანტს „*Strict Compliance*“-ის სტანდარტის დაცვაც არ მოეთხოვება.¹³ შესაბამისად, თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო

¹¹ The fraud exceptions in bank guarantee, 3.1 Duties of the bank, 52, G.L. Cayembe, LLM essay, February 2008.

¹² იქვე.

¹³ იქვე, 1.4 Mechanism of payment; Cayembe, LLM essay, February 2008; ციტ: Sellman, Law of international trade, 4th ed., Old Bailey Press, 2003, 148.

საქმეთა კოლეგიის აღნიშნული გადაწყვეტილებით გათვალისწინებული მსჯელობა ეწინააღმდეგება საერთაშორისო საგარანტიო კანონმდებლობას და უნიფიცირებულ წესებს.¹⁴ ასევე, საერთაშორისო საგარანტიო პრაქტიკის სტანდარტებს, საგარანტიო ურთიერთობის ძირითად ელემენტებს და საქართველოში ამკვიდრებს არასწორ საგარანტიო პრაქტიკას.

საბანკო გარანტიის პირობითი თუ უპირობო შინაარსის განსაზღვრასთან დაკავშირებით, ჯერ კიდევ კონვენციის შემუშავების საწყის ეტაპზე, დოკუმენტური და არადოკუმენტური ხასიათის ერთმანეთისგან გამიჯვნა და მიზანშეწონილობა UNCITRAL-ის სამუშაო ჯგუფის განხილვათა ძირითად საკითხს წარმოადგენდა.¹⁵ საბოლოოდ, სამუშაო ჯგუფი შეთანხმდა, რომ იმის განსასაზღვრად, საგარანტიო ვალდებულება არის დოკუმენტური თუ არადოკუმენტური ხასიათის, აუცილებლად უნდა მოხდეს საბანკო გარანტიის ტექსტის შემოწმება, თუ რა პირობებს ითვალისწინებს მისი შინაარსი, აუცილებლად არსებული საერთაშორისო საგარანტიო პრაქტიკის სტანდარტების გათვალისწინებით.¹⁶ დოკუმენტური შინაარსის გარანტია დამოუკიდებელია იმ ვალდებულებისგან, რომელსაც უზრუნველყოფს ძირითად ვალდებულებაზე საბანკო გარანტიის ტექსტით მითითების მიუხედავად, ხოლო გარანტი ხელმძღვანელობს მხოლოდ გარანტიით დადგენილი წესებითა და პირობებით.¹⁷ ამიტომ, საბანკო გარანტიის ინტერპრეტაციისას, სასამართლომ არანაირად არ უნდა გამოიყენოს ძირითადი კონტრაქტის შინაარსობრივი მხარე.¹⁸ ბენეფიციარის მიერ ძირითადი კონტრაქტის პირობების დარღვევა, აშკარა უფლების

¹⁴ ICC Uniform Rules on Demand Guarantees, article 9, publication N458.

¹⁵ Guarantees and Stand by Letters of Credit, Report of the working group on International Contract Practices on the work of its fourteenth session, Article 7, part E –Treatments of Non-Documentary conditions, Comments 111, Draft of Convention (Vienna, 3-14 September 1990) (A/CN.9/342).

¹⁶ იქვე.

¹⁷ The Independence of Demand Guarantees, Performance Bonds and Standby Letters of Credit, 10, Chung-Hsin Hsu, National Taiwan University Law Review, 2006; ციტი: *Turkiye v. Bank of China* 1 LLOYD'S REP. 132 at 135(1993); *Universal Sec. Ins. Co. v. Ring*, 769 S.W. 2d 750, at 752-53 (Ark. 1989).

¹⁸ იქვე, ციტი: *Pringle-Assoc. Mortg. Corp. v. Southern Nat. Bank*, 571 F. 2d 872, 874 (1978).

ბოროტად გამოყენების გარდა, არ არის საგარანტიო თანხის გადახდაზე უარის თქმის ან ანგარიშსწორების პროცესის შეჩერების საფუძველი.¹⁹ ასევე, არც პრინციპალისთვისაა იმის საფუძველი, რომ ძირითადი კონტრაქტი წარუდგინოს გარანტს და ამგვარად მოახდინოს საგარანტიო თანხით ანგარიშსწორებაზე ზეგავლენა.²⁰

შესაბამისად, სამართლებრივად უსაფუძველოა სასამართლოს ზემოთ აღნიშნული მსჯელობა. იგივე ითქმის შემდეგ მსჯელობაში დაფიქსირებულ პოზიციაზეც: „ერთადერთი რაც კითხვის ნიშანს ბადებს და განმარტებას საჭიროებს, არის სახელშეკრულებო დათქმა იმაზე, თუ რა იგულისხმება ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ვალდებულების დარღვევაში, რომელიც გარანტის მხრიდან, ბენეფიციარის მოთხოვნის საფუძველზე, საგარანტიო თანხის გადახდის ვალდებულებას წარმოშობს. პალატა განმარტავს, რომ ვალდებულების დარღვევა, როგორც ასეთი, ფართო ცნებაა, თუმცა, იგი ყოველთვის ხელშეკრულების²¹ მიზნიდან, დანიშნულებიდან და შინაარსიდან გამომდინარე უნდა განიმარტოს“.²²

ამ მსჯელობაში, სასამართლო ავითარებს კიდევ ერთ არასწორ პოზიციას. საბანკო გარანტიის შემთხვევაში, გარანტის მიერ ძირითადი ვალდებულების დარღვევის შეფასებისას საგარანტიო პირობის დადგომა სწორედაც რომ ძირითადი ხელშეკრულების მიზნიდან, დანიშნულებიდან და შინაარსიდან გამომდინარე არ განიმარტება. უფრო მეტიც, საერთოდ არ განიმარტება. გარანტი არ იკვლევს ბენეფიციარს და პრინციპალს შორის გაფორმებული ხელშეკრულების მიზანს, დანიშნულებასა და სამართლებრივ ურთიერთობაში. უპირობო გარანტიის შემთხვევაში, იგი აფასებს მხოლოდ ბენეფიციარის მიერ წარდგენილ წერილობით მოთხოვნას. ხოლო პირობითი გარანტიის შემთხვევაში, ასევე გარანტიის პირობების შესაბამისად, მოთხოვნაზე თანდართულ დოკუმენტაციას.

¹⁹ იქვე, ციტ: Jupiter Orrington Corp. v. Zweifel, 469 N.E. 2d 590, 593 (1984).

²⁰ იქვე, ციტ: Power Curber (1981) 1 W.L.R. at 1239, 1241; Hohenberg Co. Inc. v. Comitex Knitters Ltd., 428 N.Y.S. 2d 156, 157-158; BERTRAMS, supra note 29, at 335, 336.

²¹ სააპელაციო ინსტანცია გულისხმობს ძირითად კონტრაქტს.

²² თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 17 თებერვლის №28/3772-14 გადაწყვეტილება, 7.

საბანკო გარანტიის ლიკვიდური ხასიათიდან გამომდინარე და „ჯერ გადახდის, შემდეგ დავის“²³ ქვაკუთხედზე დაფუძნებით, გარანტი წარმოადგენს „მოლარეს და არა გამომძიებელს“.²⁴ არც ერთ შემთხვევაში, გარანტი ბენეფიციარს არ ედავება და ძირითადი სამართლებრივი ურთიერთობის დარღვევის ფაქტის გამომძიებლად არ გვევლინება.

მაგრამ, აღნიშნული კონცეფციის საწინააღმდეგოდ, თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატამ გარანტს ზუსტად „გამომძიებელის“ ვალდებულებები დააკისრა, უპირობო საგარანტიო ურთიერთობის ფარგლებში, რასაც სააპელაციო ინსტანციის გადაწყვეტილებაში განვითარებული შემდეგი მსჯელობა ადასტურებს: „საგულისხმოა ის ფაქტიც, რომ კრედიტორმა მოვალეს ვალდებულების შესრულების მიზნით დამატებითი ვადა არ განუსაზღვრა. აღსანიშნავია, რომ ამ დროისთვის კრედიტორს არც შესრულების მიღების ინტერესი ჰქონდა დაკარგული და არც ერთობლივი ინტერესის გათვალისწინებით არსებობდა ხელშეკრულებიდან გასვლისა და პირვანდელი მდგომარეობის აღდგენის წინაპირობა. აღნიშნულ მსჯელობას უფრო არგუმენტირებულს ხდის ფაქტი მასზედ, რომ ბენეფიციარმა პრინციპალისგან შესრულება, მართალია, ვადადარღვევით,²⁵ თუმცა, მაინც მიიღო. ამდენად, პრინციპალმა 2012 წლის 29 აგვისტოს საავანსო გარანტიის თანხის გადარიცხვის მოთხოვნით სს „თ“ ბანკს შესრულების ვადის დადგომიდან მე-6 დღეს მიმართა, საავანსო გარანტიის თანხა

²³ სახელშეკრულებო სამართალი, გამომცემლობა „მერიდიანი“, თბილისი 2014, პერიფრაზი-Lieske WM 1968, 22.

²⁴ Fraud and the UN Convention on Independent Guarantees and Standby Letters of Credit“, Alan Davidson, Vol. 1; Issue 1 Geo. Mason J. Int'l Comm. L. Fall 2010, 28, ციტ. Explanatory Note, supra note 6, cmt. 18.

²⁵ სწორედ ძირითადი ვალდებულებითი ურთიერთობის აღნიშნული ხასიათის დარღვევა ხდის უფლებამოსილს ბენეფიციარს, გარანტიისგან გამოითხოვოს საგარანტიო თანხა. თუ მიღებული საბანკო გარანტიის პარალელურად, ბენეფიციარი საგარანტიო პირობის დადგომის მიუხედავად, ძირითადი ვალდებულების შესასრულებლად პრინციპალს განუსაზღვრავს დამატებით 2-კვირიან ვადას, წერილობით გაუგზავნის გაფრთხილების წერილს, მიმართავს სასამართლოს და მიღებულ გადაწყვეტილებას აღსასრულებლად წარადგენს, სრულიად გაუგებარია თუ რას ემსახურება მიზნობრივად საბანკო გარანტია, როგორც მოთხოვნის უზრუნველყოფის საშუალება.

მიიღო და აღნიშნული თანხის მიღებიდან, დაახლოებით, ორი კვირის ფარგლებში (7-13 სექტემბერს) შპს „ნ. ჯ.-სგან“ შესრულებაც მიიღო. ამდენად, ფაქტების მითითებული კონსტალაცია არ იძლევა იმგვარი ვარაუდის შესაძლებლობას, რომ კრედიტორი ხელშეკრულებიდან გასვლასა და შესაბამისად, ავანსის სახით გადახდილი თანხის უკან დაბრუნებას აპირებდა. ამგვარი ვარაუდი გააქარწყლებდა, თუ კრედიტორი მოვალეს საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 352-405-ე მუხლების შესაბამისად, ვალდებულების შესრულებისთვის დამატებით ვადას განუსაზღვრავდა ან შესრულების მიღებისადმი ინტერესის დაკარგვის თაობაზე განცხადებას გააკეთებდა“.²⁶

მოცემულ შემთხვევაში, სახეზე იყო ძირითადი ვალდებულების 20-დღიანი დარღვევა, რომელიც ბენეფიციარს საგარანტიო თანხის მოთხოვნის უფლებას ანიჭებდა. მით უმეტეს, მას აღნიშნულის საფუძველს საბანკო გარანტია უპირობოდ აძლევდა. უპირობო საბანკო გარანტიის აღსრულებასთან არანაირ კავშირში არ არის გარანტის ვალდებულება, შეესწავლა განუსაზღვრა თუ არა კრედიტორმა მოვალეს დამატებითი ვადა. ძირითადი ვალდებულების მიმართ დაკარგული ჰქონდა თუ არა ინტერესი პრინციპალს. სურდა თუ არა ხელშეკრულებიდან გასვლა და პირვანდელი მდგომარეობის აღდგენა. სასამართლოს მიერ გარანტისთვის ძირითადი ურთიერთობის კვლევის ვალდებულების დაკისრება წარმოადგენს საბანკო გარანტიის დამოუკიდებელი ხასიათის უგულებელყოფას და საგარანტიო ურთიერთობის ძირითად ხელშეკრულებაზე დამოკიდებულების სტანდარტის დაწესებას, რასაც არანაირი საფუძველი არ გააჩნია. დოკუმენტური ხასიათის გადახდის საშუალებების შემთხვევაში კი, როგორც აკრედიტივის, ასევე საბანკო გარანტიის შესრულების პროცესში, ავტონომიურობის პრინციპი²⁷ ბალანსდება მხოლოდ და

²⁶ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 17 თებერვლის №28/3772-14 გადაწყვეტილება, 20.

²⁷ იხ. The Identity of the Fraudulent Party under the Fraud Rule in the Law of Letters of Credit, 121, *Xiang Gao*, Unsw. Law Journal Volume 24 (1), The Fraud Rule in the Law of Letters of Credit, 2001; დამოუკიდებლობის პრინციპს ხაზი აქვს გასმული საერთაშორისო სავაჭრო პალატის (ICC) უნიფიცირებული წესებისა და პრაქტიკის (1993) მე-3 და მე-4 მუხლებით. უნიფიცირებული წესები და პრაქტიკა დოკუმენტური აკრედიტივისთვის პირველად გამოქვეყნდა ICC-ის მიერ 1933 წელს და მას შემდეგ

მხოლოდ „დოკუმენტური შესაბამისობის“, იმავე „*strict compliance*“-ის სტანდარტით.²⁸ აღნიშნული ანგარიშსწორების წინაპირობად გულისხმობს მხოლოდ ბენეფიციარის მიერ წარდგენილი დოკუმენტაციის შესაბამისობის შემოწმებას აკრედიტივით ან საბანკო გარანტიით შეთანხმებულ პირობებთან. გარანტი არ უნდა გასცდეს ამ ფარგლებს და არ უნდა ჩაერიოს ძირითადი ვალდებულებითი ურთიერთობის დეტალებში.

გაუგებარია, თუ მხოლოდ საავანსო თანხის მიზნობრიობის გაკონტროლება იყო შეთანხმებული, მაშინ რატომ განიხილავს სააპელაციო სასამართლო ძირითადი ურთიერთობის შესრულება/არშესრულების საკითხს და მიუთითებს იმ ფაქტზე, რომ ბენეფიციარმა პრინციპალს დამატებითი ვადა არ განუსაზღვრა. ასევე, ყოველგვარ საფუძველს არის მოკლებული სასამართლო კოლეგიის შემდეგი დასკვნა: „ყოველივე ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, ერთადერთი, რისი მოთხოვნის უფლებაც ბენეფიციარს გააჩნდა, ვალდებულების ვადადარღვევით შესრულებისთვის ხელშეკრულებით გათვალისწინებული პირგასამტეხლო იყო, რის უზრუნველყოფასაც, ხელშეკრულების შესაბამისად, საავანსო გადახდის გარანტია არ ახდენდა“.²⁹

სასამართლოს მოცემულ განმარტებასთან დაკავშირებით, უნდა აღინიშნოს შემდეგი: სწორედ იმ დანიშნულებით გაიცემა საბანკო გარანტია, რომ ბენეფიციარმა საგარანტიო თანხა მიიღოს და პრინციპალის მიმართ არ დააყენოს მოთხოვნა. ამისთვის სასამართლოში, არბიტრაჟსა და სააღსრულებო პროცედურებში არ

რამდენჯერმე მოხდა რევიზია. მიმდინარე ვერსია გამოქვეყნდა 1993 წელს და ცნობილია როგორც UCP 500 (საუბარია UCP 600-ის გამოქვეყნებამდე პერიოდზე), რომლის მე-3 მუხლი ხაზს უსვამს სხვა ოპერაციებისგან დოკუმენტური აკრედიტივის დამოუკიდებლობას და ადგენს, რომ იგი ნასყიდობის ან სხვა ძირითადი კონტრაქტისგან განცალკევებული ტრანსაქციაა. ბანკებს არ ეხება და არც არ არიან დაინტერესებულნი ძირითადი ხელშეკრულების დეტალებით. მოცემული უნიფიცირებული წესების მე-4 მუხლი ხაზგასმით აღნიშნავს, რომ მხარეები ხელმძღვანელობენ სააკრედიტივო დოკუმენტებით და არა საქონლით, როგორც ძირითადი კონტრაქტის საგნით.

²⁸ იქვე, 122, ციტ: Note: Letters of Credit: Injunction As a Remedy for Fraud in UCC Section 5-114 (1979) 63 Minnesota Law Review, 490.

²⁹ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 17 თებერვლის №28/3772-14 გადაწყვეტილება, 20.

დაკარგოს მნიშვნელოვანი დრო. გარანტია ყოველთვის ემსახურება საგარანტიო თანხის ბენეფიციარის მიერ დროულად მიღებას, ხოლო თუ ბენეფიციარს პრინციპალის მიერ, მის მიმართ განხორციელებულ შესრულებასთან შედარებით ზედმეტი თანხა აქვს გარანტისგან მიღებული, რა თქმა უნდა, პრინციპალს აქვს სამართლებრივი უფლება, მოითხოვოს ბენეფიციარისგან აღნიშნული სხვაობის მისთვის დაბრუნება, უსაფუძვლო გამდიდრების წესის სამართლებრივი საფუძვლებით. რა თქმა უნდა, საგარანტიო ურთიერთობის მონაწილე მხარეებს აქვთ დავის, პროტესტის უფლება. მაგრამ აღნიშნული არ ცვლის იმ ფაქტს, რომ საგარანტიო თანხა არის წერილობითი მოთხოვნისთანავე გადასახდელი.³⁰ აღნიშნული წესი სრულიად შეესაბამება საბანკო გარანტიის ძირითად მახასიათებელს – „ჯერ გადაიხადე, შემდეგ იდავე“.³¹

გაცემული უპირობო საბანკო გარანტია არ ითვალისწინებდა და არც უნდა გაეთვალისწინებინა გარანტის მიერ ძირითადი ურთიერთობის კვლევისა და დარღვევის ხარისხის შეფასების ვალდებულება. ამასთან, საგარანტიო თანხის გადახდის საფუძვლის არსებობის შეფასების სტანდარტები ყოველთვის კონკრეტული საბანკო გარანტიის პირობების შესაბამისად დგინდება. შეცდომაა გარანტისთვის იმაზე მეტი ვალდებულების დაკისრება, რასაც საბანკო გარანტია ითვალისწინებს. აღნიშნული არამცთუ უპირობო, არამედ პირობითი გარანტიის არსსაც კი ეწინააღმდეგება. ასევე ეწინააღმდეგება დოკუმენტური აკრედიტივის შინაარსობრივ მახასიათებლებთან, რომლისგანაც XX საუკუნის 70-იან წლებში გამოიჭნა საბანკო გარანტია საერთაშორისო უნიფიცირებულმა წესებმა, ძირითადი ურთიერთობისგან უფრო მეტად დამოუკიდებლობის მიზეზით. აკრედიტივის შემთხვევაშიც კი, ანგარიშსწორების მიზნებისთვის ხდება მხოლოდ წარდგენილი დოკუმენტაციის შეფასება. არ ხდება დოკუმენტაციის ფარგლებს გადაცდენა და ძირითადი კონტრაქტის შესრულების ან დარღვევის დეტალების შესწავლა.

³⁰ Government of Malaysia v South East Asia Insurance Bhd [2000]3 MLJ 625; ციტ. Legal Comparison Between Conditional And Unconditional On Performance Bond In Malaysian Construction Contract, International Surveying Research Journal (ISrJ), Volume 1 number 1, 2011, 49, Law Case N5.

³¹ სახელშეკრულებო სამართალი, გამომცემლობა „მერიდიანი“, თბილისი 2014, პერიფრაზი *Lieske*, WM 1968, S22.

3. უპირობო საბანკო გარანტიის შეფასების განსხვავებული სტანდარტები

საავანსო გარანტია შეიძლება იყოს როგორც პირობითი, ასევე უპირობო. საბანკო გარანტია არ გვევლინება როგორც მხოლოდ პირობით უზრუნველყოფის საშუალებად. აღნიშნულს განსაზღვრავს ის პირობები, რომლებზედაც მხარეები შეთანხმდებიან. საბანკო გარანტია წარმოადგენს დისპოზიციურობის ფარგლებში მხარეთა ნების გამოვლენის შედეგს, რომელიც საგარანტიო ურთიერთობის მონაწილე სუბიექტებისთვის განსაზღვრავს სამოქმედო წესებს. ნებისმიერი დავა და უთანხმოება სწორედ საბანკო გარანტიის პირობების შესაბამისად უნდა გადაწყდეს. იგივე ეხება საგარანტიო თანხის გადახდის საფუძვლების შეფასებას.

სასამართლო გასცდა საბანკო გარანტიის ფარგლებს, არსებითად ჩაერია ძირითად სამართლებრივ ურთიერთობაში და გარანტს დააკისრა იმაზე მეტი პასუხისმგებლობა, რასაც მას საგარანტიო დოკუმენტი აკისრებდა. კერძოდ, ძირითადი ხელშეკრულების დარღვევის შესწავლის ვალდებულება, როდესაც შეთანხმებული იყო მოთხოვნის უპირობოდ შესრულების წესი. ძირითადი ვალდებულების დარღვევის ფაქტის კვლევას საბანკო გარანტია არ ითვალისწინებდა. შედეგად, სასამართლომ გარანტს დააკისრა ძირითადი ურთიერთობის მონაწილე ბენეფიციარის ანალოგიური ვალდებულებები. კერძოდ, ბენეფიციარის მხრიდან პრინციპალის მიმართ ნაკისრ ვალდებულებებთან დაკავშირებით ინტერესის არსებობა/არარსებობის, ხელშეკრულებიდან გასვლის ნების და პირვანდელი მდგომარეობის აღდგენის წინაპირობის შესწავლა.

კიდევ ერთხელ, როგორც უპირობო, ასევე პირობითი საბანკო გარანტია სწორედ იმ მიზნით გაიცემა, რომ მოხდეს ბენეფიციარის მოთხოვნის შესაბამისი უზრუნველყოფა. აღნიშნული გამორიცხავს ბენეფიციარის ვალდებულებას, განუსაზღვროს პრინციპალს დამატებითი ვადა და შევიდეს მასთან არასასურველ ხანგრძლივ დავაში. ბენეფიციარს ალტერნატიულ კომფორტს სწორედ საბანკო გარანტია უქმნის. იგი არ არის ვალდებული, პრინციპალის მიმართ გამოიყენოს სახელშეკრულებო ვალდებულებების დარღვევის საპასუხო სტანდარტული

ლონისძიებები. შესაბამისად, არც სასამართლომ არ უნდა დააკისროს გარანტს მოცემულ გარემოებათა შემოწმების ვალდებულებები. ამ გარემოების არარსებობა კი გარანტის კეთილსინდისიერებისა და კეთილგონიერების პრინციპის დარღვევად არ უნდა მიიჩნიოს. მით უმეტეს, რომ სწორედ გარანტის ამგვარ მოქმედებაზეა დამოკიდებული პრინციპალის მიმართ მისი რეგრესის უფლების განხორციელება.

სასამართლოს მსჯელობის მიხედვით, „თანხის გაცემის მართლზომიერება განსაზღვრავს, საბოლოო ჯამში, გარანტის მიერ ბენეფიციარისთვის გადახდილი თანხა, რეგრესის წესით, პრინციპალმა უნდა აანაზღაუროს, თუ მითითებული თანხა, როგორც უსაფუძვლოდ მიღებული, ბენეფიციარმა უნდა გამოითხოვოს“.³² გარანტი არ ითხოვს საგარანტიო თანხას უკან ბენეფიციარისაგან. საბანკო გარანტიის ლიკვიდური ხასიათიდან გამომდინარე და „ჯერ გადაიხადე, შემდეგ იდავე“ სტანდარტის შესაბამისად, იგი წარმოადგენს მოლარეს და არა გამომძიებელს. საგარანტიო პირობის არსებობის შემთხვევაში, გარანტი ვალდებულია გადაიხადოს. თუ გარანტისგან ბენეფიციარი იმაზე მეტ თანხას მიიღებს, რა მოცულობითაც ძირითადი ვალდებულება მის მიმართ პრინციპალს აქვს დარღვეული, პრინციპალის მოთხოვნის შემთხვევაში, იგი ვალდებულია, უკან დააბრუნოს. მაგრამ არც ერთ შემთხვევაში, გარანტი ბენეფიციართან არ ედავება, გადახდილი საგარანტიო თანხის უკან დაბრუნებასთან დაკავშირებით.

სასამართლოს პოზიციის მიხედვით, „უნდა დადგინდეს, გარანტის მიერ ბენეფიციარისთვის თანხის გადახდა ემსახურებოდა თუ არა იმ მიზნებს, რაც ხელშეკრულებით იყო გათვალისწინებული. ამ მიმართებით კი უაღრესად დიდი მნიშვნელობა ენიჭება ხელშეკრულების განმარტებას, მისი არსის დადგენასა და ხელშეკრულების მიზნის იდენტიფიცირებას, რაც, საბოლოო ჯამში, მოგვცემს პასუხს კითხვაზე – ბენეფიციარის მოთხოვნა გარანტიის თანხის გაცემის თაობაზე შეესაბამებოდა თუ არა გარანტიის პირობებს. მითითებულ კითხვაზე დადებითი პასუხის გაცემის შემთხვევაში, გარანტის მოთხოვნა პრინციპალისგან რეგრესის წესით თანხის ანაზღაურების თაობაზე,

³² თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 17 თებერვლის №28/3772-14 გადაწყვეტილება, 17.

დასაბუთებულია, ხოლო უარყოფითი პასუხის შემთხვევაში – დაუსაბუთებელი. შესაბამისად, თუ დადგინდა, რომ ბენეფიციარმა თანხა უსაფუძვლოდ მიიღო, გარანტს თანხის გამოთხოვის უფლება ამავე თანხის უსაფუძვლოდ მიმღები სუბიექტისგან – ბენეფიციარისგან წარმოეშობა³³. გარანტი ბენეფიციარის მიმართ არ იყენებს უსაფუძვლო გამდიდრების საფუძველზე მოთხოვნას. აღნიშნული მოცემულობა და შესაბამისად, სასამართლოს პოზიცია საგარანტიო ურთიერთობის არსს ეწინააღმდეგება. ბენეფიციარის მიერ ზედმეტად მიღებული საგარანტიო თანხის პრინციპალისთვის დაბრუნების საკითხი, ძირითადი ვალდებულების ფარგლებში პრინციპალისა და ბენეფიციარის მიერ არის გასარკვევი. საგარანტიო ურთიერთობაში გარანტის პასუხისმგებლობა მხოლოდ საგარანტიო თანხის გადახდით შემოიფარგლება.

დავის სათანადოდ გადაწყვეტის მიზნით, სასამართლო ვალდებული იყო ერთმანეთისგან გაემიჯნა პირობითი და უპირობო საავანსო საბანკო გარანტიები. ამასთან, პირობითი საბანკო გარანტიისთვისაც კი მიუღებელი და შეუთავსებელია გარანტისთვის იმ ვალდებულებათა დაკისრება, რაც მოცემულ შემთხვევაში სასამართლომ განახორციელა. პირობითი გარანტიის შემთხვევაშიც კი, გარანტი ვალდებულების დარღვევის დადასტურების მიზნით წარმოდგენილი დოკუმენტაციის შეფასებას არ სცდება. არ იჭრება ბენეფიციარსა და პრინციპალს შორის ძირითად ურთიერთობაში და არ იკვლევს, განუსაზღვრა ბენეფიციარმა გარანტს დამატებითი ვადა თუ არა და საბოლოოდ, ბენეფიციარის მიერ პრინციპალისთვის დამატებითი ვადის განუსაზღვრელობა მიუთითოს, როგორც გარანტის მიერ ბენეფიციარის მიმართ რეგრესის უფლების დაკარგვის საფუძველი.

გადაწყვეტილებას ასევე არასწორ საფუძველს უქმნის ის გარემოება, რომ სასამართლო წყაროდ უთითებს ინტერნეტმულს, რომლითაც გადაწყვეტილების არგუმენტებისთვის უთითებს საავანსო გარანტიის, როგორც მხოლოდ ავანსის მიზნობრივად განკარგვის უზრუნველყოფის საშუალებას.³⁴ თუ შინაარსობრივად

³³ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 17 თებერვლის №28/3772-14 გადაწყვეტილება, 17.

³⁴ იქვე; პერიფრაზი – *Malcolm Tatum, What Is an Advance Payment Guarantee?*, Last Modified Date: 14 February 2015; <http://www.wisegeek.org/what-is-an-advance-payment-guarantee.htm>.

გავეცნობით სასამართლოს მიერ მითითებულ სტატიას, ავტორის *Malcolm Tatum*-ის განმარტების მიხედვით „საავანსო გარანტია წარმოადგენს უზრუნველყოფის საშუალებას, რომელიც შესაძლებლობას ანიჭებს მყიდველს (ბენეფიციარს) უკან დაიბრუნოს საავანსო თანხა იმ შემთხვევაში, თუ გამყიდველი (პრინციპალი) ვერ შეასრულებს იმ პირობებს, რომლებიც საქონლის ნასყიდობის ძირითადი კონტრაქტით არის შეთანხმებული და დარეგულირებული“.³⁵ ასევე, სხვა ავტორთა განმარტებების მიხედვითაც, საავანსო გარანტიის დანიშნულებას წარმოადგენს „საავანსოდ გადახდილი თანხის უკან დაბრუნება, თუ არ შესრულდება იმ კონტრაქტის ან ხელშეკრულების პირობები, რომელთა საფუძველზეც საავანსო თანხის გადახდა განხორციელდა“.³⁶ სასამართლო ხაზს უსვამს შემდეგს: „ნიშანდობლივია, რომ ამგვარი განმარტება შეესაბამება საერთაშორისო სავაჭრო პალატის მიერ დადგენილ წესებს მოთხოვნამდე გარანტიებზე (პუბლიკაცია 758) 4, რომელიც ამავე ხელშეკრულების განუყოფელ ნაწილს წარმოადგენს (ტ. 1, ს.ფ. 18)“.³⁷

საავანსო გარანტია, იგივე „*Advance Payment Guarantee*“,³⁸ გამოიყენება სწორედ ძირითადი ვალდებულების შესრულების უზრუნველსაყოფად. კერძოდ, როდესაც ბენეფიციარის მიერ კონტრაქტორი პრინციპალისთვის ხდება კონტრაქტის ღირებულების ნაწილის წინასწარ გადახდა, საავანსო გარანტია სწორედ ამ გადახდილი ნაწილი თანხის გარანტიისგან უკან

³⁵ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 17 თებერვლის №28/3772-14 გადაწყვეტილება, 17; პერიფრაზი – Malcolm Tatum, *What Is an Advance Payment Guarantee?*, Last Modified Date: 14 February 2015; <http://www.wisegeek.org/what-is-an-advance-payment-guarantee.htm>.

³⁶ Advance Payment Bond, Michael Gantén, <http://www.nordicguarantee.com/advance-payment-bond>.

³⁷ იგულისხმება როგორც საავანსო გარანტიის, როგორც ავანსის მიზნობრივად განკარგვის უზრუნველყოფის საშუალების სახით განმარტება, ასევე საგარანტიო თანხის გადახდის მიზნებისთვის გარანტის მიერ ძირითადი ვალდებულების დარღვევის ფაქტის დეტალური კვლევა; თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 17 თებერვლის №28/3772-14 გადაწყვეტილება, 19, პერიფრაზი – ICC Guiding Rules for Demand Guarantees URDG 758.

³⁸ საგარანტიო პრაქტიკაში ასევე ცნობილი როგორც Repayment Guarantee ან Interim Payment Guarantee.

დაბრუნებას ემსახურება, იმ შემთხვევაში თუ პრინციპალის მიერ ძირითადი ვალდებულება ვერ შესრულდება.³⁹ აშკარაა, რომ საავანსო გარანტია ძირითადი ვალდებულების შესრულებას უზრუნველყოფს. გარანტიის მოცემული ტიპი სწორედ იმისთვის გაიცემა, რომ უზრუნველყოს ბენეფიციარის მოთხოვნა გადახდილი საავანსო თანხის უკან დაბრუნებასთან დაკავშირებით. ხოლო საგარანტიო თანხის მიღების უფლება ბენეფიციარს წარმოექმნება მას შემდეგ, რაც ძირითადი კონტრაქტით შეთანხმებულ ვადაში, პრინციპალი მის მიმართ ნაკისრ ვალდებულებას ვერ შეასრულებს.⁴⁰ გაუგებარია, თუ რა წყაროზე დაყრდნობით მიიჩნია სასამართლომ საავანსო გარანტია, მხოლოდ საავანსო თანხის მიზნობრივად გამოყენების⁴¹ და არა ძირითადი ხელშეკრულებით პრინციპალის მიერ ბენეფიციარის მიმართ ნაკისრი ვალდებულების უზრუნველყოფის საშუალებად.

შესაბამისად, საფუძველს მოკლებულია სააპელაციო სასამართლოს შემდეგი მსჯელობა: „უფრო მეტიც, გარანტიის მითითებული სახე, თუ არა ხელშეკრულებაში არსებული სპეციალური დათქმა, თავისი არსით, ძირითადი შესრულების უზრუნველყოფას კი არ ემსახურება, არამედ საავანსოდ გაცემული თანხის მიზნობრივ ხარჯვასა და პირვანდელი მდგომარეობის აღდგენის წინაპირობების არსებობისას, მის დაბრუნებას. ამასთან, სპეციალური სახელშეკრულებო დათქმის არსებობის პირობებშიც, ბენეფიციარს მთლიანი საგარანტიო თანხის მოთხოვნის უფლება კი არ ექნებოდა, არამედ მხოლოდ ვადაგადაცილებული პირგასამტეხლოს ოდენობით“.⁴² ბენეფიციარს სრულად უნდა მოეთხოვა საგარანტიო თანხა, ხოლო გარანტს საავანსო თანხა უკან დაებრუნებინა ბენეფიციარისთვის, რაც გააკეთა კიდევ. რა თქმა

³⁹ Selective Legal Aspects of Bank Demand Guarantees, Ph.D thesis, 2.4.2.3 The Advance Payment Guarantee (Repayment Guarantee or Interim Payment Guarantee), 28, *Kelly-Louw*, University of South Africa, 2008; See Paget's Law of Banking, 729.

⁴⁰ იქვე, ასევე იხ. Guide to the URDG, 13-14.

⁴¹ სასამართლოს არასათანადო განმარტების მიხედვით, პრინციპალის პასუხისმგებლობა შემოიფარგლება საავანსო თანხის მიზნობრივად გადარიცხვით და ძირითადი კონტრაქტის შესრულება მის ვალდებულებას აღარ წარმოადგენს, რასაც ცალსახად ვერ დავეთანხმები.

⁴² თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 17 თებერვლის №28/3772-14 გადაწყვეტილება, 20.

უნდა, მას აღნიშნულის სრული უფლება ჰქონდა და არა მხოლოდ ვადაგადაცილებული პირგასამტეხლოს მოთხოვნა, როგორც ამას სააპელაციო სასამართლო მიუთითებს. საბანკო გარანტია ემსახურება ბენეფიციარის ინტერესებს, მაშინ როდესაც აკრედიტივი უფრო მეტად პრინციპალის ინტერესებს შეესაბამება. ბენეფიციარმა მოთხოვნა 6 დღის შემდეგ დააყენა და შესრულებაც 2 კვირის შემდეგ მიიღო. ანუ ვალდებულების შესრულებას პრინციპალმა 20 დღით გადააცილა. ამავდროულად, გარანტისთვის უტყუარად იყო ცნობილი, რომ ძირითადი ვალდებულება პრინციპალს შესრულებული არ ჰქონდა და ნამდვილად დარღვეული იყო. ეს ფაქტი საგარანტიო ვალდებულების შესრულებისთვის საკმარისი საფუძველია, რადგან მოცემულ შემთხვევაში საგარანტიო პირობა სახეზეა. გარანტს რომც ჰქონოდა ინფორმაცია, რომ საქონელი გზაში იყო და სავარაუდოდ, 2 კვირის შემდეგ იქნებოდა, მას ძირითადი ურთიერთობა არ უნდა შეეფასებინა და საგარანტიო თანხა მაინც უნდა გადაეხადა. საბანკო გარანტია ბენეფიციარის ინტერესებზე მორგებული უზრუნველყოფის საშუალებაა, რომლის მიზანსაც არ შეესაბამება ბენეფიციარის მიერ სასამართლოში და არბიტრაჟში პროცესის ინიცირება, გარანტისგან თანხის მისაღებად. მით უმეტეს, რომ ამ შემთხვევაში გაცემული იყო უპირობოდ შესასრულებელი საბანკო გარანტია. თუ ბენეფიციარმა თანხა ზედმეტად მიიღო გარანტისგან ან/და პრინციპალისგან, პრინციპალს შეუძლია მას მოთხოვნა წაუყენოს უსაფუძვლო გამდიდრების საფუძველით. მაგრამ აღნიშნული საფუძველით, გარანტი ბენეფიციარს გადახდილი თანხის უკან დაბრუნების თაობაზე მოთხოვნას არ უყენებს. თუ გარანტია ითვალისწინებს სიტყვა „უპირობოს“, ბენეფიციარს ეხსნება მტკიცების ტვირთი. საგარანტიო თანხის მისაღებად ბენეფიციარის მითითება ვალდებულების დარღვევის ფაქტზე და ფორმალური მხარის დაცვა საკმარისია, დასაბუთების და ვალდებულების დარღვევის დამადასტურებელი დოკუმენტაციის გარეშე. თუ ბენეფიციარს უნდა განესაზღვრა დამატებითი ვადა პრინციპალისთვის და მხოლოდ პირგასამტეხლოს მოთხოვნის უფლება წარმოეშვა, გაუგებარია, ამ სიტუაციაში რა დანიშნულება ჰქონდა გაცემულ საბანკო გარანტიას.

4. შედარებითი სამართლებრივი ანალიზი

მნიშვნელოვანია, რომ სასამართლო გადაწყვეტილების ზემოთაღწერილი ფაქტობრივი გარემოებების გასაანალიზებლად მოხდეს სასამართლოს პოზიციის შედარება სასამართლოს მიერ მითითებულ უნიფიცირებულ წესებთან, პუბლიკაციასთან და ასევე, საერთაშორისო კანონმდებლობასთან. მით უმეტეს, რომ სააპელაციო ინსტანცია გადაწყვეტილების დასაბუთებისა და არგუმენტირების წყაროდ სწორედ რომ უნიფიცირებულ წესებსა და საერთაშორისო საგარანტიო პრაქტიკას მიუთითებს.

სასამართლოს აღნიშნული გადაწყვეტილების მიხედვით, გარანტმა უპირობო შესრულების გარანტიის შემთხვევაშიც კი უნდა შეისწავლოს, თუ რამდენად შეასრულა პრინციპალმა ბენეფიციარის მიმართ ვალდებულება. უპირობო საავანსო გარანტიის საფუძველზე გარანტის დავალდებულება, შეისწავლოს, რამდენად მიზანშეწონილად გამოიყენა პრინციპალმა საავანსო თანხა ძირითადი ვალდებულების შესასრულებლად, ან განუსაზღვრა თუ არა მას დამატებითი ვადა ბენეფიციარმა, არის პირდაპირი ჩარევა ძირითად ურთიერთობაში და გამორიცხავს საგარანტიო ვალდებულების დამოუკიდებლობას.

უნიფიცირებული წესები და საერთაშორისო კანონმდებლობა, უპირობო გარანტიის შემთხვევაში არ ავალდებულებს ბენეფიციარს, რომ ვალდებულების დარღვევის ფაქტი ასაბუთოს. ხოლო გარანტი არ უნდა გასცდეს წარდგენილი მოთხოვნის, პირობითი გარანტიის შემთხვევაში მასზე თანდართული დოკუმენტაციის ფარგლებს. ავტონომიურობის პრინციპთან და *Strict Compliance*-ის⁴³ მოთხოვნასთან მიმართებაში, გაუგებარია, შინაარსობრივად რატომ უნდა შეისწავლოს გარანტმა ძირითადი ვალდებულების დარღვევის ფაქტი, როგორც ეს სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილებაშია აღნიშნული.

სასამართლოს მიერ მითითებული უნიფიცირებული წესების მიხედვით, საგარანტიო თანხის გადახდისას „*გარანტი ხელმძღვანელობს მხოლოდ დოკუმენტებით და არა საქონლით, სერვისით ან შესრულებით, რომლებსაც შეიძლება დოკუმენტაცია*

⁴³ Impact of the Doctrine of Strict Compliance on a Letter of Credit Transactions, 3.2 legal principles, 8, Krazovska, MSc EU Business and Law, 2008 Aarhus.

უკავშირდებოდეს“.⁴⁴ აღნიშნული ეხება პირობით გარანტიას, რა შემთხვევაშიც აუცილებელია დოკუმენტაციის წარდგენა და ამ შემთხვევაშიც კი არ ხდება ძირითადი ურთიერთობის დარღვევის ფაქტის კვლევა. მით უმეტეს, ყოველგვარ საფუძველს მოკლებულია სასამართლოს მიერ უპირობო გარანტიის შემთხვევაში გარანტის დავალდებულება, ძირითადი ვალდებულებითი ურთიერთობის დარღვევის შესწავლასთან დაკავშირებით. რა შემთხვევაშიც საერთოდ არ ხდება დოკუმენტაციის პრეზენტაცია.

ასევე, „დამოუკიდებელი გარანტიებისა და სარეზერვო აკრედიტივების შესახებ“ კონვენციის მიხედვით, კონვენციის მიზნებისთვის საგარანტიო ურთიერთობა არის დამოუკიდებელი, რაც გულისხმობს, რომ გარანტის ვალდებულება ბენეფიციარის მიმართ არ არის დამოკიდებული ძირითად ტრანსაქციაზე ან ნებისმიერ სხვა ვალდებულებაზე.⁴⁵ საგარანტიო ვალდებულების შესრულება არ არის დამოკიდებული იმ რაიმე სხვა გარემოებაზე, რომელიც საგარანტიო დოკუმენტით არ არის გათვალისწინებული, ისევე როგორც სამომავლო გაურკვეველ მოქმედებაზე ან მოვლენაზე.⁴⁶ მოცემულ შემთხვევაში, სასამართლომ საგარანტიო თანხის გადახდა დაუკავშირა როგორც იმ გარემოებას, რომელიც საბანკო გარანტიის ტექსტით არ იყო გათვალისწინებული, ასევე სამომავლო და გაურკვეველ გარემოებას. კერძოდ, შემდეგ ფაქტს – „ბენეფიციარს რომ პრინციპალისთვის დამატებითი 2-კვირიანი ვადა განესაზღვრა, პრინციპალი მომავალში ვალდებულებას დარღვევით, მაგრამ შეასრულებდა. ნასყიდობის საგანი მართალია ბენეფიციარს მიღებული არ ჰქონდა, მაგრამ სამომავლოდ აუცილებლად მიიღებდა, ვინაიდან საქონელი ტრანსპორტირების პროცესში იყო“.

№758 პუბლიკაციის მიხედვით, გარანტია, მისი შინაარსით არის დამოუკიდებელი ძირითადი ურთიერთობისგან და გარანტს არც ერთ შემთხვევაში არ ეხება ძირითადი ურთიერთობის შინაარსობრივი დეტალები. ამასთან, საბანკო გარანტიის ტექსტით ძირითად ურთიერთობაზე მითითება არ ცვლის მის

⁴⁴ ICC Uniform Rules for Contract Guaranties, Publication N325, 1978, მე-5 მუხლის ა.) პუნქტი.

⁴⁵ „დამოუკიდებელი გარანტიებისა და სარეზერვო აკრედიტივების შესახებ“ კონვენციის მე-3 მუხლი, ა.) პუნქტი; UNCITRAL, ნიუ იორკი, 1995 წელი.

⁴⁶ იქვე, მე-3 მუხლი, ბ.) პუნქტი.

დამოუკიდებელ ხასიათს. გარანტიის ვალდებულება, გადაიხადოს საგარანტიო თანხა, წარმოადგენს მას და ბენეფიციარს შორის არსებული საგარანტიო ურთიერთობის საგანს და არანაირად არ არის ბენეფიციარსა და პრინციპალს შორის წარმოშობილი ნებისმიერი დავის, მოთხოვნის ან შესაგებლის საგანი.⁴⁷ ასევე, კონვენციის მიხედვით, დამოუკიდებელ ვალდებულებას წარმოადგენს საბანკო გარანტია ან სარეზერვო აკრედიტივი, გაცემული ბანკის ან სხვა დაწესებულების მიერ, რომ გადაუხდის ბენეფიციარს გარკვეულ თანხას, მარტივი მოთხოვნის ან მასზე თანდართული დოკუმენტაციის შესაბამისად.⁴⁸ მოცემულ შემთხვევაშიც, ისევე როგორც №758 პუბლიკაცია, ასევე კონვენცია ხაზს უსვამს საგარანტიო ვალდებულების დამოუკიდებლობას. მიუთითებს გარანტიის ვალდებულებაზე, პირობითი გარანტიის შემთხვევაში იხელმძღვანელოს მხოლოდ წარდგენილი დოკუმენტაციით და არ ჩაერიოს ძირითად ვალდებულებით ურთიერთობაში.

სასამართლოს პოზიციის საწინააღმდეგოდ, გადაწყვეტილების საფუძვლად მითითებული №758 პუბლიკაციის მიხედვით, გარანტი ბენეფიციარის წინაშე პასუხისმგებელია მხოლოდ და მხოლოდ საბანკო გარანტიის წესებისა და პირობების მიხედვით, საგარანტიო თანხის ფარგლებში.⁴⁹ მოცემულ შემთხვევაში გარანტისთვის დაკისრებული პასუხისმგებლობა, ცალსახად სცდება გაცემული საავანსო საბანკო გარანტიით მხარეთა მიერ შეთანხმებული გარანტიის პასუხისმგებლობის ფარგლებს. ეწინააღმდეგება როგორც მოცემული პუბლიკაციის დებულებებს, ასევე არ შეესაბამება ნიუ იორკის კონვენციას, საერთაშორისო საგარანტიო პრაქტიკასა და სამეცნიერო პოზიციებს.⁵⁰

⁴⁷ ICC Uniform Rules for Contract Guaranties, Publication N325, 1978, მე-6 მუხლი.

⁴⁸ „დამოუკიდებელი გარანტიებისა და სარეზერვო აკრედიტივების შესახებ“ კონვენციის მე-2 მუხლი, 1-ლი პუნქტი; UNCITRAL, ნიუ იორკი, 1995 წელი.

⁴⁹ ICC Uniform Rules for Contract Guaranties, Publication N325, 1978, მე-12 მუხლი.

⁵⁰ Selective Legal Aspects of Bank Demand Guarantees, Ph.D thesis, 2.4.2.3 The Advance Payment Guarantee (Repayment Guarantee or Interim Payment Guarantee), 28, *Kelly-Louw*, University of South Africa, 2008; See *Paget's Law of Banking*, 729.

სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება გამორიცხავს საგარანტიო ვალდებულების ყველანაირ დამოუკიდებლობას. სასამართლომ მიიჩნია, რომ საგარანტიო თანხის გადახდის საფუძვლები, არსებითად არის ძირითადი ურთიერთობის შინაარსობრივ მხარეზე დამოკიდებული. შესაბამისად, გაუგებარია სასამართლოს მიერ ICC-ის №758 პუბლიკაციაზე, როგორც საგარანტიო დოკუმენტის განუყოფელ ნაწილზე და გადაწყვეტილების არგუმენტაციის წყაროზე მითითება. მაშინ, როდესაც გადაწყვეტილებაში განვითარებული მსჯელობები, აღნიშნული უნიფიცირებული წესების შინაარსს არ შეესაბამება. ხოლო გარანტის მოქმედება მოცემულ შემთხვევაში სრულიად თავსდება მოცემული რეგულაციის ფარგლებში.

სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება გასაჩივრდა საქართველოს უზენაეს სასამართლოში, რომელმაც არ გაიზიარა აპელანტის პოზიცია. დაეთანხმა სააპელაციო ინსტანციის მსჯელობას და 2016 წლის 10 მარტის №ას-396-376-2015 განჩინებით №2ბ/3772-14 გადაწყვეტილება ძალაში დატოვა.

უზენაესი სასამართლოს მიერ ზემოთ აღნიშნული განჩინებით გათვალისწინებული დასაბუთება, შინაარსობრივად თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 17 თებერვლის №2ბ/3772-14 გადაწყვეტილებით გათვალისწინებული მსჯელობის იდენტურია. უზენაესმა ინსტანციამ ძირითადად მიუთითა გაცემული საბანკო გარანტიის საავანსო სახელწოდებაზე და განმარტა, როგორც მხოლოდ საავანსო თანხის მიზნობრივად გამოყენების უზრუნველყოფის საშუალება.⁵¹ აღნიშნული ცალსახად უსაფუძვლო პოზიციას წარმოადგენს, წინამდებარე სტატიით განხორციელებული კვლევიდან გამომდინარე.

5. დასკვნა

განხორციელებულ კვლევაზე დაყრდნობით, როგორც სააპელაციო, ასევე უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილება არ შეიძლება ჩაითვალოს საფუძვლიანად. დამოუკიდებელ საგარანტიო ვალდებულებასთან, საგარანტიო თანხის გადახდის წესთან და

⁵¹ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2016 წლის 10 მარტის №ას-396-376-2015 განჩინება, 10.

გარანტიის პასუხისმგებლობასთან დაკავშირებით ქართული სასამართლო ინსტანციები ცდილობენ შემოგვთავაზონ საბანკო გარანტიის საკუთარი ვერსია. მაშინ, როდესაც აღნიშნული სტანდარტები მრავალწლიანი მუშაობის შედეგად, ICC-ისა და UNCITRAL-ის მიერ უკვე დიდი ხანია დადგენილია. მათთან მიმართებაში, საქართველოს სააპელაციო და უზენაესი სასამართლოების პოზიციები ვერ იქნება უპირატესი და უფრო მნიშვნელოვანი. ჯერ ერთი, უნიფიცირებული წესებისა და კონვენციის შემუშავებაში ჩართული მეცნიერების, პრაქტიკოსი იურისტებისა და ბანკირების პროფესიული კვალიფიკაციიდან და მეორე, ზოგადად საბანკო გარანტიის, როგორც დამოუკიდებელი მოთხოვნის უზრუნველყოფის საშუალების არსიდან გამომდინარე.

სააპელაციო ინსტანციის №28/3772-14 გადაწყვეტილება ეწინააღმდეგება როგორც საერთაშორისო საგარანტიო კანონმდებლობას, კერძოდ UNCITRAL-ის 1995 წლის ნიუ იორკის კონვენციას და ICC-ის უნიფიცირებული წესებით დადგენილ სტანდარტებს, ასევე საერთაშორისო საგარანტიო პრაქტიკას. კერძოდ, დოკუმენტალური შინაარსის გადახდის საშუალებების შემთხვევაში კი, როგორც აკრედიტივის, ასევე საბანკო გარანტიის შესრულების პროცესში, ავტონომიურობის პრინციპი ბალანსდება მხოლოდ და მხოლოდ „დოკუმენტური შესაბამისობის“, იმავე „*strict compliance*“-ის სტანდარტით. ეს მოცემულობა, საგარანტიო თანხის გადახდის წინაპირობად ითვალისწინებს მხოლოდ ბენეფიციარის მიერ წარდგენილი დოკუმენტაციის აკრედიტივით ან საბანკო გარანტიით გათვალისწინებულ პირობებთან შესაბამისობის შემოწმებას. საგარანტიო თანხის გადახდის მიზნებისთვის, გარანტი არ უნდა გასცდეს მოცემულ ფარგლებს, ანგარიშსწორების თაობაზე გადაწყვეტილება უნდა მიიღოს მხოლოდ ბენეფიციარის მიერ საგარანტიო პირობების შესაბამისად წარდგენილი დოკუმენტაციის საფუძველზე. შესაბამისად, პრეზენტირებული დოკუმენტაციის გარდა არ უნდა მოახდინოს სხვა გარემოებების კვლევა და მით უმეტეს, არ უნდა ჩაეროს ძირითადი ვალდებულებითი ურთიერთობის დეტალებში.

„*Strict compliance*“-ის სტანდარტის საწინააღმდეგოდ, მოცემულ შემთხვევაში სასამართლო გარანტისთვის აწესებს ვალდებულებას, ანგარიშსწორების წინაპირობად დაადგინოს, თუ როგორი სახის ვალდებულების დარღვევას ჰქონდა ადგილი. როგორც აღინიშნა, გარანტისთვის მსგავსი ვალდებულების

დაკისრება არ წარმოადგენს არათუ მარტივად შესასრულებელი, უპირობო საბანკო გარანტიის დამახასიათებელ ნიშანს, არამედ პირობითი, დოკუმენტური შინაარსის საბანკო გარანტიის შესრულების წესის ერთ-ერთ ელემენტსაც კი. განხილული დავის შემთხვევაში, სასამართლოს მიერ გარანტიისთვის დაკისრებული ვალდებულება, საბანკო გარანტიის ტექსტით საერთოდ არ ყოფილა მხარეთა მიერ შეთანხმებული. მხოლოდ მხარეთა მიერ შეთანხმებული საგარანტიო პირობები წარმოადგენენ გარანტიისთვის ანგარიშსწორების წინაპირობებს. ასევე, სასამართლოსთვის ძირითად სახელმძღვანელოს, დავის განხილვის და გადაწყვეტილების მიღების პროცესში. პირობითი საბანკო გარანტიის შემთხვევაშიც კი არ შეიძლება გარანტს დაეკისროს იმაზე მეტი პასუხისმგებლობა, რასაც მას საბანკო გარანტიის შინაარსი აკისრებს. კერძოდ, გარანტი აფასებს მხოლოდ წარდგენილ დოკუმენტაციას და არავითარ შემთხვევაში, ბენეფიციარის მიერ პრინციპალისთვის ძირითადი ვალდებულების შესრულებისთვის დამატებითი ვადის დაწესების ფაქტს. გარანტის პასუხისმგებლობა შემოიფარგლება მხოლოდ ბენეფიციარის მიერ წარდგენილი დოკუმენტაციის საბანკო გარანტიის პირობებთან შესაბამისობის შემოწმებით. იგი მხოლოდ წარდგენილი დოკუმენტაციის საფუძველზე ადგენს, თუ რამდენად დგინდება ძირითადი ვალდებულების დარღვევის ფაქტი. საგარანტიო თანხის გადახდაზე გადაწყვეტილების მისაღებად, ნებისმიერი სხვა ფაქტებისა და დოკუმენტაციის კვლევა, განსაკუთრებით ძირითად ვალდებულებაში ჩარევა, წარმოადგენს საბანკო გარანტიის შინაარსის არასათანადო გაგებას და საგარანტიო ვალდებულების დამოუკიდებლობის პრინციპის გაუთვალისწინებლობას. ვინაიდან ბენეფიციარის მიერ საგარანტიო თანხის მიღების მიზნით წარდგენილი მოთხოვნა გამომდინარეობდა უპირობო და არა პირობითი გარანტიის შინაარსიდან, სააპელაციო ინსტანციის მიერ №28/3772-14 გადაწყვეტილებით ორმაგად არასათანადოდ მოხდა გარანტის მოქმედების შეფასება. ხოლო უპირობო გარანტიის შემთხვევაში, ისევე როგორც მოცემული განხილული დავის შემთხვევაში, გარანტს „Strict Compliance“-ის სტანდარტის დაცვაც არ მოეთხოვებოდა. უპირობოდ შესასრულებელი საბანკო გარანტიის შესაბამისად, ანგარიშსწორებისთვის საკმარისია ბენეფიციარის მიერ ფორმალური წინაპირობების დაცვა, ძირითადი ვალდებულების დარღვევის ფაქტზე მითითება და განმარტება, თუ

რაში გამოიხატება ვალდებულების დარღვევა. ბენეფიციარის მხრიდან ყოველგვარი დოკუმენტაციის წარდგენის, პრინციპალის მიერ მის მიმართ ნაკისრი ძირითადი ვალდებულების დარღვევის ფაქტის მტკიცებისა და გარანტის მიერ სხვა დამატებითი გარემოებების კვლევის გარეშე.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 17 თებერვლის №28/3772-14 გადაწყვეტილებით, როგორც არასათანადოდაა გაგებული საბანკო გარანტიის შესრულების წესი, საგარანტიო თანხით ანგარიშსწორების საფუძვლები და საგარანტიო ვალდებულების დამოუკიდებლობის სტანდარტი, ასევე პრინციპალის ინტერესებს აქვს უპირატესობა მინიჭებული. შედეგად, დარღვეულია საგარანტიო ურთიერთობის მონაწილე სუბიექტებს შორის სამართლიანი ბალანსი.⁵² სასამართლომ შემოგვთავაზა საბანკო გარანტიის განსხვავებული, პროპრინციპალური დანიშნულების მოთხოვნის უზრუნველყოფის საშუალების მოდელი. სააპელაციო და უზენაესი სასამართლო ინსტანციების მიერ დაწესებული სტანდარტების გათვალისწინების ალბათობა, ცალსახად ქმნის არამართებული სასამართლო საგარანტიო პრაქტიკის დამკვიდრების შესაძლებლობას. მიზანშეწონილია, რომ მოხდეს ამ შესაძლებლობის პრევენცია და №28/3772-14 გადაწყვეტილების შინაარსობრივი მხარე, მსგავსი ხასიათის სასამართლო დავების განხილვის შემთხვევებში არ იქნეს გაზიარებული.

⁵² Fair Balance – საგარანტიო ურთიერთობის მონაწილე სუბიექტთა ინტერესების თანაბრად დაცვის სტანდარტი